

Lærdal Elveeigarlag SA
6887 Lærdal

Vestland fylkeskommune

Dato: 26. mars 2021

Lærdal Elveeigarlag takker for muligheten til å komme med høringsinnspel til regional plan for innovasjon og næringsutvikling i Vestland. Lærdal elveeigarlag har over 70 deleiere og har det overordnede ansvaret for forvaltning av lakse-sjøørret stammen i Lærdalselva. Utleie av lakse og sjøørretiske har en lang historikk i dalen og strekker seg tilbake til 1850-tallet da engelske sportsfiskerier inntok dalen, elva var full av fisk og fisket i elva vår ble verdenskjent for sin store stamme av laks og sjøørret. For elveeierne vart dette en ny næringsveg og synergieffektene vart store for hele dalen.

Etter gyrobekjempelsen frå 1996 har det vært en stor kamp for å redde laksen i vassdraget og kostnaden har vært enorm med tanke på innsats og tapte inntekter for Lærdal. Da elva vart friskmeldt i 2017 hadde vi en omsetning fra fisket med synergieffektene på over 20 millioner kr. og potensialet er 4-5 gangeren om alle forhold hadde lagt til rette for å utnytte dette naturbaserte reiselivet vårt fullt ut.

Vi er alle kjente med den negative utviklen av villaksstammen dei siste 40 årene som blir berørt av menneskelig påvirkning med naturinngrep frå alle kanter med kraftutbygging og den store satsingen på oppdrettslaks i fjorden vår.

Lakselus og rømming er av VRL definert som de to største, menneskeskapte truslene for vill anadrom laksefisk. For å begrense begge disse trusselfaktorene, er det nødt til å komme en endring i måten akvakultur drives på i Norge. Hvis ikke lakseluspåvirkning på vill laksefisk reduseres, vil POene få ytterligere reduksjon i maksimalt tillat biomasse (MTB), og kystkommunene vil ikke få den ønskede veksten i akvakultur.

Oppdretterne i PO4 og PO5 har i perioden 2020 - 2021 måttet ta ned produksjonsvolumet med 6% på grunn av for høy negativ påvirkning fra lakselus på vill laksesmolt. Denne reduksjonen vil i seg selv trolig ikke være nok til at lakseluspåvirkningen blir innenfor akseptabelt nivå ved neste statusvurdering i 2022. Det vil si at PO-ene ikke vil havne i grønt ved neste vurdering, og derigjennom ikke kan få vekst for perioden 2022 - 2023.

I PO3 har det vært frys – dvs. ingen vekst. Det er ingen ting som tyder på at det kan bli vekst her heller. Havforskningsinstituttet publiserte nylig publisere årets risikorapport og det er ingen ting som tyder på bedring.

Mindre penger til kommunene

I retningslinjene til Havbruksfondet heter det; «Jo høyere andel av lokalitetskapasiteten den enkelte kommune/fylkeskommune står registrert med i Akvakulturregisteret, dess større andel av midlene som skal fordeles vil tilfalle dem».

I tillegg mottar kommunene fra 2022 en produksjonsavgift på 40 øre per kilo produsert laks. Også her vil et vedtak om ytterligere redusert MTB fra 2022, føre til reduksjon i de kommunale inntektene.

I tillegg er det verdt å merke seg at det jobbes for at lakselusas påvirkning på *sjøørret* skal inn som parameter i trafikklyssystemet, og det er mange som mener at rømming, utslipp av fosfor, kobberforurensning, dyrevelferd (dødelighet) for laks og rensefisk og medisinbruk også må inn

som parametere. Lakselus og rømt oppdrettslaks er også på vei inn i Vestland fylkes vannforvaltningsplaner for kommende periode 2022 – 2026. Dette vil gi økt press på tiltak mot lus og rømming.

Framtidig oppdrettsvekst i POene på Vestlandet er derfor, slik vi ser det, svært lite sannsynlig med dagens produksjon i åpne merder. Låste muligheter for vekst vanskeliggjør langtidsplanlegging og satsing på havet og havbruk som framtidens åker. Trafikklyssystemet skulle skape en mer forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i næringen (*stortingsmelding nr. 16 i 2014-2015*), men det stikk motsatte har blitt tilfellet for PO4. Dermed taper oppdretterne penger som følge av redusert MTB.

Dette skaper usikkerhet rundt arbeidsplasser og kommunen mister verdifulle inntekter fra havbruksfondet. I tillegg påfører oppdrettsindustrien alt for stor dødelighet på villaks og sjørret i elvene, og effekter fra lakseoppdrett reduserer dermed fylkets potensiale innenfor turisme og reiseliv. Situasjonen kan betegnes som en tap-tap-situasjon.

Hva kan gjøres i en arealplan for å komme over i en vann-vinn situasjon?

«I 2008 ble virkeområdet for PBL utvidet til en nautisk mil utenfor grunnlinjene, knyttet til harmoniseringen av Norges implementering av EUs vanndirektiv. Målet om bærekraftig utvikling kom også inn i PBLs formålsparagraf. Samtidig har PBL av 2008 gitt kommunene flere nye virkemidler til å planlegge for fiskeoppdrett, bl.a. mulighetene til å vedta bestemmelser om «hvilke artsgrupper eller arter av akvakultur som enkeltvis eller i kombinasjon kan etableres» (PBL §11-11, nr. 7). Kommunene kan nå altså bestemme om de f.eks. ønsker oppdrett av laks eller torsk på et bestemt område planlagt for akvakultur. Det kan planlegges for «bruk og vern av vannflate, vannsøyle og bunn» (PBL §11-11, nr. 3). Videre har kommunene fått økt myndighet til å sette krav om «miljøkvalitet, estetikk, natur og landskap» (PBL §11-9, nr. 6).¹»

Kommunene skal forholde seg til Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) LOV-2009-06-19-100, herunder EUs vanndirektiv som er inntatt ved lov 14.12.2018.

I direktivet heter det; «Formålet med dette direktiv er å fastsette en ramme for vern av innlands overflatevann, brakkvann, kystvann og grunnvann for å ...

c) sikte mot styrket vern og forbedring av vannmiljøet, blant annet gjennom spesielle tiltak for gradvis reduksjon av utslipp og tap av prioriterte stoffer og opphør eller utfasing av utslipp og tap av prioriterte farlige stoffer.»

Kommunen skal holde seg innenfor rammen av loven ved planlegging. Ut fra normalt lovhierarki, hvor nyeste lov står over tidligere lover ved motstrid, står naturmangfoldloven med vanndirektivet over tidligere lover.

Implementering av naturmangfoldloven og vanndirektivet, er noe kommunen er pålagt å legge til grunn ved arealplaner. Det er med andre ord ikke noe kommunen kan velge å se bort fra.

Et krav fra kommunen om null utslipp av organisk materiale vil oppfylle punkt C) i vanndirektivet. Dette vil i realiteten bety akvakultur med en annen teknologi enn åpne merder i sjøen.

Kommunen har derfor både en lovpålagt **plikt** til å oppfylle naturmangfoldloven (vanndirektivet) og en **rett** til å stille betingelser ved tillatelser til akvakultur.

På bakgrunn av dette, foreslår Norges Jeger og Fiskerforbund og Norske Lakseelver at følgende formulering tas inn i arealplanen som regulerer sjøarealene i kommune:

XX kommune ønsker en forutsigbar og bærekraftig vekst i akvakultur. For å få til dette stilles følgende teknologinøytrale funksjonskrav med hjemmel i Plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven og vanndirektivet:

Innen 2030 skal akvakulturanleggene i kommunen ikke slippe ut lakselus, andre patogener eller legemiddelrester. Partikulært avfall skal samles og resirkuleres slik at viktige ressurser som bl.a. fosfor kan gjenbrukes.

For nye anlegg, konsesjoner eller lokaliteter, gjelder kravene umiddelbart.

Funksjonskravet har en gigantisk oppside: Framtidig, forutsigbar vekst i oppdrett og inntekter og arbeidsplasser til kommunen, samtidig som man bevarer og styrker levekårene for villaks og sjørret.

I tillegg til at negativ påvirkning på vill laksefisk fra lus og rømming elimineres, vil funksjonskravet gi ytterligere, store miljøgevinster og dyrevelferdsmessige forbedringer. Som eksempler kan det nevnes ingen negativ påvirkning på reker og andre krepsdyr, ingen overgjødning lokalt, ingen behov for rensefisk, ingen behov for mekanisk eller kjemisk avlusing, liten eller ingen smittefare mellom anlegg, ingen problemer for oppdrettslaks med lokale algeoppblomstringer siden inntaksvann kan hentes på dypet, og heller ikke stor sårbarhet for varmere overflatevann i havet som vil komme på grunn av klimaendringer.

Kravene er i tråd med Norsk Industris veikart mot 2024

Norsk Industri har fremmet tre krav i sitt veikart for en bærekraftig oppdrettsindustri; null lus, null rømming og null ressurser på avveie. Dette funksjonskravet løses allerede av enkeltprodusenter og kan fort bli bransjestandard om politikerne stiller de samme funksjonskravene som Norsk Industri. Hvis det ikke skjer driftsendringer i nærmeste fremtid, vil man seigpine både oppdrettere og villaks, og en uunngåelig utflagging til andre produksjonsområder eller andre land blir resultatet. Dette er det ingen som ønsker når man ser på det økonomiske bidraget og antallet arbeidsplasser oppdrettsindustrien leverer langs vestlandskysten. **Med et grønt skifte og overgang til nye driftsformer, kan dette bevares og utvikles, parallelt med at styrkede villaksbestander og renere fjorder vil gi kommunen et oppsving innenfor turisme og reiseliv.**

På vegne av Lærdal Elveigarlag

Njål K. Golf

Kari Sigrun Lysne